

Gezamenlijk Actieplan Integriteit

Waarom een Gezamenlijk Actieplan Integriteit?

Noodhulp- en ontwikkelingsorganisaties, zowel nationaal als internationaal, hebben integriteit hoog in het vaandel staan. Dat wordt ook van ons verwacht. Toch werd de samenleving vanaf februari 2018 opgeschrikt door het bekend worden van een aantal zaken rondom seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik van medewerkers van verschillende ngo's. Dergelijk gedrag druist in tegen alles waar wij voor staan en is onacceptabel. Als noodhulp- en ontwikkelingsorganisaties in Nederland willen we er alles aan doen om dergelijk grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Ook mag van ons verwacht worden dat we in geval van ernstige misstanden hard optreden en transparant zijn over de getroffen maatregelen.

Waarom samenwerken?

Om te kunnen verzekeren dat we het uiterste doen om (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik te voorkomen hebben wij als sector de krachten gebundeld. Alleen door samen op te trekken kunnen we snel de inhaalslag maken die nodig is. We hebben in kaart gebracht hoe we bestaande werkwijzen kunnen verbeteren en aanvullen. Er is al veel, maar verdere aanscherping is nodig. Dit betekende de start van het Gezamenlijk Actieplan Integriteit dat is opgesteld door Partos, het Nederlandse Rode Kruis, Save the Children, Cordaid, Care Nederland, Oxfam Novib, ICCO, Dutch Relief Alliance (DRA), Samenwerkende Hulporganisaties (SHO/Giro 555), Goede Doelen Nederland en Toezichthouder CBF. Het actieplan is afgestemd met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het actieplan omvat vier concrete actielijnen die ertoe moeten leiden dat (seksueel) grensoverschrijdend gedrag zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Wat is het doel van het Gezamenlijk Actieplan Integriteit?

Het doel van dit actieplan is het verbeteren van preventie, signalering, handhaving en verantwoording van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik in de sector. Voorkomen van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik is niet alleen van belang voor internationale hulp- en ontwikkelingsorganisaties, maar is ook relevant voor alle goede doelen. Daarom zal, daar waar mogelijk en wenselijk, de scope van dit plan breder zijn om recht te doen aan allen met wie en voor wie wij werken. Dit moet ertoe leiden dat het aantal integriteitsschendingen afneemt en - zeer belangrijk - de meldingsbereidheid toeneemt. We hopen hiermee ook het vertrouwen van burgers, medewerkers en andere betrokkenen in ons werk te laten groeien.

Wat is de kern van de aanpak?

Het Actieplan Integriteit kent vier actielijnen:

1. Integriteitssystemen verbeteren;
2. Preventieve maatregelen treffen;
3. Veilig melden en adequaat handelen;
4. Transparant verantwoorden.

Elke actielijn omvat verschillende projecten. Sommige projecten zijn nu in een verkennende fase, andere projecten lopen en weer andere zijn in een afrondende fase. We willen zorgvuldig én met tempo werken aan verbetering. Tempo is belangrijk want ieder slachtoffer van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik is er één te veel. In bijna alle actielijnen staat leren van elkaar en het delen van kennis, ervaringen en *best practices* centraal. Goede afstemming tussen de actielijnen voorkomt overlap en borgt de samenhang. We verwachten in de tweede helft van 2018 de eerste resultaten van de projecten te kunnen delen.

Organisatie en afstemming

Er is een stuurgroep samengesteld die bestaat uit vertegenwoordigers van de betrokken partijen. De leden van de stuurgroep trekken ook zelf minimaal 1 project. De stuurgroep bewaakt de voortgang van de projecten en draagt zorg voor de samenhang tussen de projecten. Overkoepelend kijkt zij of het actieplan op koers ligt richting het gewenste resultaat. Voor goede afstemming tussen acties van de sector en de maatregelen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken neemt BuZa deel aan de stuurgroep bijeenkomsten (zonder daarmee lid van de stuurgroep te zijn). BuZa is zelf ook een aantal projecten gestart.

De actielijnen

Iedere actielijn kent meerdere projecten. In totaal onderscheiden we 18 grotere en kleinere projecten. Enkele hiervan lichten wij hieronder nader toe:

Actielijnen

1. Integriteitssystemen verbeteren

Waar staan we nu en hoe kan het beter?

- Verbeteren integrale integriteitssystemen

Organisaties krijgen in verschillende workshops georganiseerd door Partos en Goede Doelen Nederland handvatten om hun eigen integriteitssysteem door te ontwikkelen. Het gaat hierbij om een onderling leertraject met trainingen, intervisie en het delen van *best practices*. Ook ontwikkelen Partos en Goede Doelen Nederland samen een handreiking Integriteit. Deze handreiking geeft organisaties praktische ondersteuning om verder te werken aan Integriteit.

- Inventariseren en analyseren van de in gebruik zijnde integriteitsrichtlijnen en instrumenten bij internationale humanitaire organisaties

Save The Children, het Nederlandse Rode Kruis, Unicef, Oxfam Novib, Artsen zonder Grenzen en Stichting Vluchteling voeren een inventarisatie uit naar wat nationaal en ook internationaal al is ontwikkeld op het vlak van integriteit. Door te delen met elkaar wat wel en niet goed werkt, kunnen snel verbeteringen door organisaties worden bewerkstelligd.

- Aanscherpen van normen Erkenningsregeling en gedragscodes

Diverse werkgroepen (met o.a. vertegenwoordigers van CBF, Partos, Goede Doelen Nederlanden de Commissie Normstelling) zijn aan de slag met het aanscherpen en aanvullen van de bestaande normen met betrekking tot integriteit in de Erkenningsregeling en in gedragscodes. Door te expliciteren wat minimumnormen zijn als het gaat om integriteit, zal ook het toezicht gericht zijn. Deze zomer inventariseert Toezichthouder CBF bij alle erkende organisaties de stand van zaken. Organisaties krijgen inzicht in eventuele hiaten in hun integriteitssysteem of in de implementatie ervan. Zo kan er vervolgens gericht gewerkt worden aan het oplossen hiervan.

2. Preventieve maatregelen treffen

Hoe voorkomen we (herhaaldelijk) grensoverschrijdend gedrag door personeel?

- Integriteitscheck bij werving vrijwilligers en medewerkers

De Dutch Relief Alliance onderzoekt samen met het Nederlandse Rode Kruis welke persoonsinformatie nationaal verzameld en uitgewisseld kan worden. Met als doel om in de recruitmentfase beter te kunnen nagaan of iemand al eerder wegens grensoverschrijdend gedrag is veroordeeld of anderszins berispt. Dit om, rekening houdend met de privacyregels, te voorkomen dat personen die zijn veroordeeld voor (seksueel) wangedrag elders weer aan de slag kunnen. Hierbij moet gedacht worden aan een VOG-check, een referentiecheck of mogelijk het samenstellen van een 'witte lijst'.

Op internationaal niveau houden we de ontwikkelingen nauw in de gaten. Waar zich mogelijkheden voordoen wordt er verder onderzoek gedaan naar de toepasbaarheid in de Nederlandse context. Hierbij leren we van de internationale koepels van de betrokken organisaties.

3. Veilig melden en adequaat handelen

Hoe zorgen we voor een veilige werkomgeving waar meldingen goed worden opgepakt?

- Aanscherpen interne meldingsprocedures gericht op classificatie en triage meldingen

Oxfam internationaal is bezig met het verbeteren van het eigen integriteitsbeleid onder meer op het gebied van melden en signaleren. Hiervoor wordt een classificatie van meldingen opgesteld (welke soorten meldingen onderscheiden we) en een bijbehorend triage-instrument (bij welk type melding hoort welke vervolgactie). De uitkomsten van deze internationale verkenning worden gedeeld in Nederland, inclusief de beoordeling of en zo ja hoe dit ook door andere hulporganisaties geïmplementeerd kan worden.

- Onderzoek naar hulp voor slachtoffers (nationaal en internationaal) rekening houdend met de behoefte van slachtoffers

Slachtoffers moeten veilig misstanden kunnen melden. Hier moeten adequate acties op volgen. Ook hoort er nazorg te zijn geregeld voor slachtoffers. Belangrijk hierbij is dat rekening gehouden wordt met

behoefte en veiligheid van de slachtoffers (o.a. waardigheid, privacy, vertrouwelijkheid, bredere rechteloosheid, wraak). De uitkomsten van het onderzoek naar bestaande maatregelen kunnen vervolgens worden vertaald in concrete verbeterpunten in het proces van nazorg.

4. Transparant verantwoorden

Op welke manier verantwoorden we ons transparant en eenduidig?

- Publieksverantwoording in jaarverslag en bij geconstateerde misstanden

Enkele hulporganisaties, waaronder Save The Children, het Nederlandse Rode Kruis, Unicef, Oxfam Novib, Artsen zonder Grenzen en Stichting Vluchteling, ontwikkelen gezamenlijke richtlijnen, zodat organisaties transparant en eenduidig rapporteren over integriteit, zowel in de jaarverslagen als bij geconstateerde misstanden. Een aantal humanitaire organisaties neemt hierin het voortouw, waarna het door de sector als geheel ingevoerd kan worden. Er wordt een meldingsplicht ontwikkeld, zodat het CBF kan toezien op transparante verantwoording door erkende organisaties bij geconstateerde misstanden.

- Transparante verantwoording in lokale internationale samenwerkingsverbanden en ketens

Noodhulp- en ontwikkelingsorganisaties uit Nederland hebben niet alleen hier een verantwoordelijkheid als het gaat om integriteit, maar hebben ook een verantwoordelijkheid als het gaat om het integer handelen van hun internationale en lokale samenwerkingspartners. Dit noemen we ketenverantwoordelijkheid. Dit is niet eenvoudig, maar de organisaties voelen deze verantwoordelijkheid wel. Daarom onderzoeken onder andere Save The Children, het Nederlandse Rode Kruis, Unicef, Oxfam Novib, Artsen zonder Grenzen en Stichting Vluchteling in hoeverre noodhulp- en ontwikkelingsorganisaties verantwoordelijkheid dragen en verantwoording kunnen afleggen over integer handelen in internationale en lokale samenwerkingsverbanden en ketens. We verkennen hoe dit in de praktijk werkt en waar verbeteringen mogelijk zijn.